

ELORE (ISSN 1456-3010), vol. 16 – 1/2009.

Julkaisija: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry.

[http://www.elore.fi/arkisto/1_09/ajank_seppa_01_09.pdf]

AJANKOHTAISTA:

NAISTUTKIMUKSEN VÄLITILINPÄÄTÖS

Naisten jako. Valtakunnalliset naistutkimuspäivät Joensuussa 20.–22.11.2008

Tiina Seppä

EI ITSESTÄÄNSELVYYS

Valtakunnallisia naistutkimuspäiviä vietettiin tällä kertaa Joensuussa teemalla Naisten jako, mutta sen ohella päivien epäviralliseksi teemaksi tuntui muodostuvan oppialan historian siipien havina. Suomen Naistutkimuksen Seura (SUNS) vietti 20-vuotissyntymäpäiväänsä, ja tätä nuoren aikuisen ikään ehtinyttä seuraa juhlistettiin oppialan syntyvaiheisiin varsin konkreettisesti tarkentaneella, naistutkimuksen yliopistoverkosto Hilman järjestämällä esiseminaarilla torstaina 20.11. Esiseminaarissa kurkistettiin naistutkimuksen alkuvaiheisiin (nyt) hilpeillä anekdooteilla esimerkiksi siitä, kuinka asiattomia kommentteja naistutkimuspioneerit saivat kestää julkisesti ja arvostetuilta tahoilta, tai siitä, miten vuonna 1966 perustetun Yhdistys 9:n puhujaksi kutsuttu Elina Haavio-Mannila ei paikalle saavuttuaan päässyt ravintolaan ruokailemaan – koska oli ”yksinäinen nainen”.

Naistutkimuksen ja tasa-arvopyrkimysten vaiheikkaasta alkutaipaleesta, samoin kuin esimerkiksi yhteydenpitotavoista ennen sähköposteja ja kännyköitä, kertoi elävästi Tampereen yliopiston professori Liisa Rantalaiho. Esitelmä kuvasi arkista toimintaa naistutkimuksen varhaisella kentällä sekä pyrki havainnollistamaan nuoremmille feministeille, minkälaiseen maailmaan tieteenalaa oikeastaan alettiin perustaa. 2000-luvun opiskelijoiden arveltiin myös olevan jokseenkin tietämättömiä siitä, ettei naistutkimuksen oppialan olemassaolo ole itsestäänselvyys. Puheenvuorossa tuli todetuksi, että monia asioita on myös muuttunut ja saatu aikaan nimenomaan naistutkimuksen kautta.

Valitettavasti en voinut olla paikalla kuulemassa Helsingin yliopiston professorin Aili Nenolan esitelmää otsikolla ”Mitä muistan”, enkä myöskään Turun yliopiston professorin Marianne Liljeströmin ”Naistutkimuksen sukupolvet ja muistamisen politiikka” -puheenvuoroa, mutta ehdin kuulemaan vielä loppuun naistutkimuksen

”entisen ja nykyisen” opiskelijan näkökulmat. Äänessä olivat Hilma-verkoston lehtori, filosofian tohtori Tuija Saresma, joka muisteli lämmöllä naistutkimuksen opintojaan 1990-luvulla Jyväskylässä sekä filosofian maisteri Maiju Parviainen, jonka naistutkimuksen opinnot sijoittuivat Joensuun yliopistoon 2000-luvulle. Saresma toi esiin huomion, että tuolloin naistutkimusta opiskelleista lähes kaikki toimivat nykyään tutkijoina. Saresma myös totesi, että naistutkimus oli opiskelijan näkökulmasta tieteenalana ainoa, jolla oli kosketuspintaa omaan elämään ja arkeen. Myös alan poliittinen ulottuvuus lienee yksi sen vetovoimaa selittävä tekijä. Parviainen taas huomautti vastineena seminaarin alussa väitetyyn nykyisten naistutkimuksen opiskelijoiden ”historiattomuuteen”, etteivät nykyopiskelijat ole suinkaan tietämättömiä historiasta ja että poliittista aktiivisuutta on edelleen – tai jälleen – ilmassa.

Varsinaisesti Naistutkimuspäivät avattiin perjantaina iltapäivällä. Päivien ensimmäinen puhuja oli Unkarista, Miskolcin ja Keski-Euroopan yliopistosta saapunut professori Andrea Peto, joka luotasi kiinnostavasti historiantutkimuksen sukupuolituneita kysymyksiä ja kumosi varsin vakuuttavasti ainaisen oletuksen historiantutkijan työn tylsyydestä. Toinen perjantain puhujista oli Oulun yliopiston dosentti Aino Saarinen, joka puhui maahanmuuttajanaisten asemasta Suomessa. Saarisen mukaan näyttää siltä, että maahanmuuttajanaiset ovat maassamme tällä hetkellä poliittisia alaikäisiä. Tällä Saarinen viittasi maahanmuuttajanaisten heikkoihin poliittisen vaikuttamisen mahdollisuuksiin, joita hän selvensi usein tilastollisten tosiseikkojen avulla.

Perjantain luentojen ja niitä seuranneiden keskusteluiden jälkeen oli aika siirtyä Hilman tarjoamien kahvien kautta työryhmiin.

KOETTU, KERROTTU, JAETTU

Kutsuimme yhdessä filosofian lisensiaatin Elina Armisen kanssa kokoon työryhmän ”Koettu, kerrottu, jaettu. Sukupuoli ja tekstien tulkinta”. Työryhmäkutsussamme alun perin tulkitsimme luovasti ”Naisten *jakoja*” katsoen sen tässä yhteydessä jaetuksi, yhteiseksi eikä erottavaksi. Lähtökohtaisesti jaetun ajatus oli myös sukupuolirajoja ylittävä, sillä pyrimme pohtimaan, miten tekstit, joissa tapahtuu esimerkiksi sukupuolirajat ylittävää identifikaatiota, on mahdollista tulkita. Ryhmään tuli yhteensä neljä kirjallisuudentutkimukseen liittyvää alustajaa sekä kolme kutsussakin mainittuihin ”kirjoittamattomiin teksteihin” tai muuten ei-kirjallisuuteen keskittyntä alustajaa. Ensimmäisenä päivänä keskityimme laajemminkin kulttuurintutkimuksen kentälle asetuviin tutkimusaiheisiin. Sessiossa kuultuja ja keskusteltuja aiheita olivat mieskuoroyhteisön sukupuolirajat ja niiden ylitykset niin arkitoiminnassa kuin laulujen sanoituksissakin, ”huoran” käsite kirjallisissa ja vähän muissakin teksteissä, suklaan olemus mainonnan sekä kuva-analyysin kautta ja viimeisenä pornoa ja aikuisviihdettä tarkastelevan tutkimuksen tutkimussuunnitelma. Alustuksilla oli runsaasti kuulijoita ja aiheet herättivät runsaasti keskustelua: esimerkiksi nykypäivän ”pissiksissä” nähtiin ”huoran” reinkarnaatio ja mainoskuva-analyysin muodossa tarjoillun suklaan tulkittiin ilmentävän myös naisen (seksuaalista) subjektiviteettia, vaikka se usein mainonnassa näyttää kytkeytyvän lähinnä esineellistään naissukupuoleen. Koetut ja kerrotut sekä nyt työryhmässäkin jaetut tulkinnat keskusteluttivat ja jäivät mieleen itämään.

Perjantain iltaohjelmassa historiallinen teema jatkui. Joensuun naistutkimuksen ainejärjestön Subjektin jäsenet olivat käyttäneet tilaisuutta hyväkseen ja valmistelleet naistutkimuspäivillä läsnä olleille naistutkimuksen pioneereille oppialaa ja sen menneisyyttä sekä tulevaisuutta koskevia kysymyksiä, joihin nämä, professorit Auli Hakulinen, Aili Nenola ja Liisa Rantalaiho, vastasivat *ex tempore*. Kysymyksissä ja etenkin vastauksissa pohdittiin esimerkiksi oppialan nimen mahdollista muutosta sukupuolitutkimukseksi tai feministiseksi tutkimukseksi. Kukaan kolmesta vastaajasta ei ehdottomasti vastustanut muutosta. Tässä, kuten aiemmissa ja myöhemmissäkin puheenvuoroissa ja keskusteluissa, ennustettiin naistutkimukselle yliopistouudistustenkin keskellä varsin toiveikasta tulevaisuutta. Toivelistalla oli kehittää keskusteluyhteyttä myös muihin kuin samanmiehisiin päin, esimerkiksi sellaisiin tieteenaloihin, joissa naistutkimuksen olemassaoloa ei ole pidetty tarpeellisena. Esimerkkeinä nostettiin esiin jotkut luonnontieteelliset alat ja ylipäänsä alat, joilla toimivat naistutkijat ovat varsin yksin.

Lauantaiaamuna työryhmät jatkoivat työskentelyään, ja oma ryhmämme kokoontui temaattisen jaon mukaisesti lähinnä kirjallisuuden merkeissä. Työryhmäistunnon kolmessa ensimmäisessä alustuksessa tarkasteltiin sukupuolirajojen ylittymistä tai sukupuolen representoitumista romaaniteksteissä. Viimeiset, ajan puutteen vuoksi lyhyet alustukset pitivät työryhmän vetäjät, ja niissä käsiteltiin 1960-luvun naiskirjailijoiden rooleja sekä kansanrunousarkistojen teksteistä luettavissa olevia sukupuolia ja niiden ylityksiä. Kaiken kaikkiaan sukupuolirajat näyttivät muiden erojen rinnalla jopa helposti ylitettäviltä. Useissakin tapauksissa muut erot muodostuivat siten merkittävämmiksi.

FEMINISMI JA USKONTO?

Lauantain pääesitelmän piti Helsingin yliopiston professori, uskontotieteilijä Elina Vuola. Vuola käsitteli puheessaan uskonnollisten naisten toiseutta feministisessä tutkimuksessa ja problematisoi tästä seuraavia ongelmia. Vuolan mukaan naistutkimuksen ”demonisoima” patriarkaalinen kirkko pitää sisällään paljon naisten toimijuutta, joka tulisi myös naistutkimuksen sisällä nähdä ja hyväksyä. Vuolan puheenvuoro nosti elävästi esiin sen seikan, että naisilla esimerkiksi latinalaisessa Amerikassa on tapana tehdä uskonnollisista, naisvihamielisiksi katsotuista opeista omia, varsin luoviakin tulkintoja. Yleensä katolisissa maissa naisia on perinteisesti naistutkimuksen piirissä tarkasteltu lähinnä uhreina, mistä Vuolan mukaan ei ole kyse. Uskonnon sisällä naisille näyttää olevan tarjolla myös feministisesti hyväksyttäviä tekemisen paikkoja.

Päivien saldo oli kiitettävä. Paitsi että erityisesti pääpuheenvuorot nostivat kiinnostavasti esiin naisten välisiä jakoja, kaikki päivien liepeillä käydyt keskustelut peilasivat naistutkimuksen mennyttä ja tulevaa varsin hilpeästi ja optimistisesti. Erityisesti korostui luottamus naistutkimuksen aseman pysyvyyteen ja jopa vahvistumiseen tulevaisuudessa. Tällaisessa hengessä on ilo tehdä naistutkimusta!

Filosofian maisteri Tiina Seppä on perinteentutkimuksen jatko-opiskelija Joensuun yliopistossa.